

Filosofie en kunst

Een kennismaking met Maurice Merleau- Ponty en Jacques Derrida

Maurice Merleau-Ponty is vooral bekend geworden door zijn in 1945 verschenen boek *Fenomenologie van de waarneming*. Hierin analyseert hij – anders dan Martin Heidegger – het belichaamde karakter van 'erzijn' en benadrukt hij (contra Jean-Paul Sartre) het 'mede-zijn' van existentie. Uitgaande van het belichaamde karakter van bestaan en verstaan, schrijft hij in het essay *Oog en geest* over schilderijen van (onder meer) Paul Cézanne.

Jacques Derrida is ongetwijfeld, één van de belangrijkste denkers van onze tijd geweest. In zijn werk plaatste hij vraagtekens bij de voor ons vanzelfsprekende manier van denken respectievelijk het gebruik van bepaalde begrippen / begrippenkaders. Schrijvend in de marge van teksten van filosofen presenteerde hij zijn eigen opvattingen. In het seminar bespreken we zijn tekst *Sjibbolet* waarin hij de gedichten van Paul Celan leest.

Het seminar biedt een kennismaking met de opvattingen van deze twee Franse filosofen en wordt gegeven in de tuin aan de baai van Egiali op het eiland Amorgos.

Dag 1 en 2

Maurice Merleau-Ponty bekijkt de schilderijen van Paul Cézanne

In zijn boek *Fenomenologie van de waarneming* stelt Merleau-Ponty dat wij geen lichaam hebben maar een lichaam zijn. Het lichaam is zelf gericht op de wereld, begrijpt zijn wereld, weet zijn weg in de wereld. Ons bestaan en verstaan zijn (ook) belichaamd van aard.

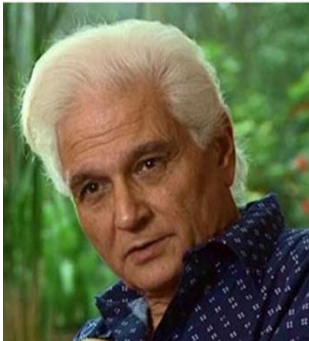
Paul Cézanne wordt gezien als de grondlegger van de moderne kunst en zijn werk omschreven als een brug tussen het impressionisme en het kubisme. In zijn laatste periode (1886-1905) schilderde hij vaak de berg Mont Sainte-Victoire vlak bij zijn huis. Cézanne laat in deze schilderijen het klassieke perspectief los en gaat gebruik maken van kleurverschillen om diepte te creëren.

In zijn essay *Oog en geest* schrijft Merleau-Ponty over het werk van (onder meer) Paul Cézanne. Uit diens schilderijen spreekt een lichamelijke betrokkenheid met en belichaamd zien van de wereld. Zij laten ons de wereld, zoals wij die in de waarneming ervaren, herontdekken – aldus Merleau-Ponty.

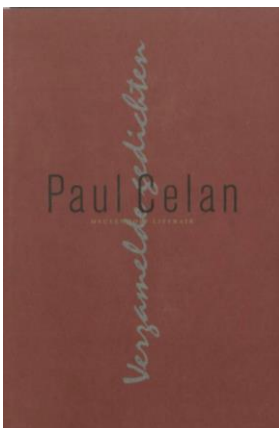
Dag 3 en 4

Jacques Derrida leest de gedichten van Paul Celan

Stel dat filosoferen betekent 'het plaatsen van vraagtekens bij het vanzelfsprekende', dan is Jacques Derrida zonder enige twijfel iemand die werkelijk filosofeert.

Schrijvend in de marge van teksten van (bijvoorbeeld) Martin Heidegger en Emmanuel Levinas, presenteert hij zijn eigen opvattingen over spreken en zwijgen, schrijven en lezen, luisteren naar de ander(e) en gastvrijheid, deconstructie en disseminatie.

Paul Celan is een der grootste dichters van de twintigste eeuw. Hij schreef gedichten waarin hij op zijn eigen wijze zijn ervaringen met de Shoah onder woorden trachtte te brengen. Celan gaat uiterst spaarzaam met woorden om en schrijft, als het ware, op de rand van het zwijgen. We lezen een aantal van zijn aangrijpende gedichten.

De gedichten van Paul Celan aandachtig lezend vraagt Derrida zich af: 'Hoe vluchtig is een datum? Hoe eenmalig is een gebeurtenis, hoe uniek is een naam, een uitspraak of een wachtwoord?' en laat hij zien wat het verschil is tussen hermeneutiek en deconstructie-denken

Dag 5

Terugblik

De wereld waarnemen, de gewaarwording onder woorden (proberen te) brengen, met elkaar in gesprek – filosofie als oefenpraktijk